

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שנאמרו שבת פרשת וישלח תש"פ לפ"ק

בעיר בארא פארק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף קל"ג

בליל שבת קודש

שבת שבע ברכות של נכדו החתן הרב שלמה זלמן שליט"א בן לבנו הרה"ג רבי יואל משה מרדכי שליט"א

אִשָּׁת ח'יל מ'י ימצא (משלי לא-י). ראשי תיבות אחי"ם. וכתוב בהגהות החיד"א על השל"ה (פ' וארא) שזה רומז על מאמרם (בבא בתרא קי). הנושא אשה צריך לבדוק באחיה ע"כ. ובאמת כל האבות הקדושים נשאו נשים ממשפחת אביהם. ולכן בא הרמז אשת חיל מי ימצא, ראשי תיבות אחי"ם. וגם כעת אנכי בדרך נחני לשדך עם נכד אחי, ויהא רעוא שהזיווג יעלה יפה לבנות בית נאמן בישראל.

וְנִרְאָה דהנה כתיב (בראשית יא-כו) ואלה תולדות תרח, תרח הוליד את אברם את נחור ואת הרן, והרן הוליד את לוט, וימת הרן על פני תרח אביו בארץ מולדתו באור כשדים. וברש"י שקבל תרח על אברם בנו לפני נמרוד על שכתת את צלמיו, והשליכו לכבשן האש, והרן יושב ואומר בלבו, אם אברם נוצח אני משלו, ואם נמרוד נוצח אני משלו. וכשניצל אברם אמרו לו להרן משל מי אתה, אמר להם הרן משל אברם אני, השליכוהו לכבשן האש ונשרף, וזהו אור כשדים (ב"ר לח-יג) ע"כ. וכתוב בתורת משה (פ' נח לד.) גדול מאד היה הרן. ואף על גב שלא היה כמו אברהם אבינו שהיה מוסר נפש על מנת שלא יעשה לו נס וניצול, והרן היה מוסר נפשו על מנת שיעשה לו נס, לכן לא ניצול, אבל מכל מקום נשרף על קדושת השם ע"כ.

וּבֵיתָר ביאור יש לומר, כי הכתוב אומר (ויקרא כב-יב) ונקדשתי בתוך בני ישראל. וברש"י וכשהוא מוסר עצמו, ימסור עצמו על מנת למות, שכל המוסר עצמו על מנת הנס אין עושין לו נס, שכן מצינו בחנניה מישאל

והנה באמת צריך ביאור, למה בחרו האבות כן, שאברהם אמר לאליעזר, לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרב, כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך (כד-ג). וגם יצחק אמר ליעקב, לא תקח אשה מבנות כנען, קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך, וקח לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך (כח-א). הלא ביתם היו כולם עובדי עבודה זרה, ואברהם כבר היה לפני הרבה תלמידים שהכניסן תחת כנפי השכינה, כדכתיב את הנפש אשר עשו בחרן (יב-ה), אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים, ומעלה עליהם הכתוב כאילו עשאו (רש"י שם), והם לא היו כנעניים, אלא גיירם בחרן. ואברהם זקן ויושב בישיבה היה, וכמו כן יצחק אבינו (יומא כח:). וחז"ל (ב"ר פד-ד) דרשו, וישב יעקב בארץ מגורי אביו

והנה באמת צריך ביאור, למה בחרו האבות כן, שאברהם אמר לאליעזר, לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרב, כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך (כד-ג). וגם יצחק אמר ליעקב, לא תקח אשה מבנות כנען, קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך, וקח לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך (כח-א). הלא ביתם היו כולם עובדי עבודה זרה, ואברהם כבר היה לפני הרבה תלמידים שהכניסן תחת כנפי השכינה, כדכתיב את הנפש אשר עשו בחרן (יב-ה), אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים, ומעלה עליהם הכתוב כאילו עשאו (רש"י שם), והם לא היו כנעניים, אלא גיירם בחרן. ואברהם זקן ויושב בישיבה היה, וכמו כן יצחק אבינו (יומא כח:). וחז"ל (ב"ר פד-ד) דרשו, וישב יעקב בארץ מגורי אביו

יעקב פדה את אברהם, השלשלת הייחס אשר היה מטתו של ימיה, בזכותם ניצל ע"כ.

ומעתה יש לומר דגם הרן מסר נפשו על מנת למות בכוונה רצויה כמו אברהם, ומן השמים עשו לו רצונו שיתעלה נפשו על קידוש השם, כי הרן כבר נולדו אז בניו, והעמיד כבר דורותיו, ולכשלעצמו עדיפא יותר להשרף על כבוד שמו יתברך, ולא כן אברהם שלא היה לו עדיין זרע, ויעקב אשר פדה את אברהם, על כן הוצרך לנס לצאת חי.

והיוצא לנו מזה כי הרן מסר נפשו להשרף עבור כבוד ה'. וכתוב בתורת משה (שם) דלכן זכה שיצא ממנו כל קדושת ישראל, שכל האמהות היו מזרעו, כי הרן אבי מלכה ואבי יסכה (יא-כט), ויסכה זו שרה (רש"י שם), אם יצחק. ומלכה אם רבקה ולבן, ורחל ולאה בנות לבן. וגם הרן הוליד את לוט (יא-כז), וממנו יצא רות המואביה ונעמה העמונית, מלכות בית דוד ומלך משיח שיבוא במהרה בימינו ע"ש. ולכן חזרו אברהם ויצחק לשדך עצמם עם משפחתם, אם כי היו עובדי עבודה זרה, מכל מקום שורשם המה מאדם שמסר נפשו להשרף לכבוד ה', ולא מקפח ה' שכר כל בריה, וסופו לצאת ממנו זרע קודש המקדשים שם שמים, וזאת עדיפא להו, מבנותיהם של גרים מהנפש אשר עשו בחרן.

אך אליעזר עשה סימן שתהא גם בעלת חסד, ואותה הוכחת לעבדך ליצחק (כד-יד). כי אשה עקשנית שעומדת על דעתה, ולא מוכנת לוותר משלה עבור אחרים, לא תקבל על עצמה אמונת אלקי עולם, ולשנות השקפתה. וזאת היה מדות בנות כנען, אשר 'אנכי' יושב בקרב, לא מוכנעת לאחרים, וכל מהותם היא 'אנכי', לא מוכנים לוותר לאחרים. ורק אשה וותרנית ראויה להכנס לבתי האבות הקדושים.

ועזריה שלא מסרו עצמן על מנת הנס ע"כ. ולכאורה למה פירש רש"י טעמו של דבר, לפי שאין עושין לו נס, ולא אמר כפשוטו, משום שצריך למסור את הנפש לשם שמים. וביאר בשפת אמת, כי המוסר נפשו למות, גם אם נעשה לו נס ויצא, מתהווה בזה קידוש שם שמים גדול, וכמו שהיה באברהם ובחנניה מישאל ועזריה. ואם כן יתכן שימסור עצמו על מנת הנס, ומתכוין בזה לשם שמים, כי יתרחש לו נס וזה יגרום לקידוש השם. על כן הצורך להזהיר על כך, שלא לכוין אפילו כוונה כזאת, משום שאם מוסר נפשו על מנת שיתרחש נס, אין עושין לו נס ואיננו משיג את המטרה. על כן יש למסור נפשו על מנת למות, ואז עלול גם להתרחש נס לצאת ע"כ. ואם כן יש לומר, דגם הרן שמסר נפשו על מנת לעשות לו נס, היתה כוונתו לשם שמים, שיתקדש על ידי זה שמו יתברך שלא שלט בו האש, ולא ידע כי המוסר נפשו באופן כזה, אין עושין לו נס.

אמנם יש לומר עוד, על פי מה שדברנו (בשב"ק פ' חיי העל"ט) דאיתא במדרש (ב"ר סג-ב) אברהם לא ניצל מכבשן האש אלא בזכותו של יעקב וכו', צפה הקב"ה שיעקב עתיד לעמוד ממנו, אמר כדאי הוא אברהם להנצל בזכותו של יעקב, הדא הוא דכתיב (ישעיה כט-כב) לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם, יעקב פדה את אברהם ע"כ. והקשה ביפה תואר למה לא היה אברהם כדאי להנצל בזכות עצמו שמסר עצמו על קידוש השם. ותירץ שמן הדין כל מי שמוסר נפשו על קידוש השם, אין ראוי שיצילהו ה', כי טוב לו השלימות הגדול הזה. וכמו שאמר רבי עקיבא לתלמידיו כשהיו סורקין בשרו במסרקאות של ברזל, כל ימי הייתי מצטער על הפסוק הזה בכל נפשך (דברים ו-ה), ואפילו הוא נוטל את נפשך, אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו (ברכות סא:), ולזה לא נזקק ה' להציל רבי עקיבא וחבריו, כי זה היה תשוקת נפשם, למסור לכבוד ה' את החביב להם ביותר בעולמם, שזהו חיי נפשם. אמנם מפני המשך הזרע הטהור שעתיד לצאת ממנו, יעקב ובניו, בזכותם ניצל. וזהו שאמר

בסעודה שלישית

שיהיו מוכנים לשליחותו של עשו, ומלאכי ארץ ישראל באו ללוותו. ומזה עצמו שראה יעקב שמלאכי חוץ לארץ לא סרו ממנו ועומדים עדיין לפניו, מזה דן שמוטל עליו לעשותו השתדלות זו לשלוח מלאכים לעשו. וזהו המשך הכתוב, וישלח יעקב מלאכים לפניו, שראה שעדיין עומדים הם לפניו, ולא עלו תחלה כמו שהיה לפניו בעת יציאתו, שעולים תחלה ואחר כך יורדים. והוא מטעם, כי הצורך הוא לשלחם אל עשו אחיו 'ארצה שעיר שדה אדום', שהוא בחוץ לארץ, ואין מלאכי ארץ ישראל יוצאים לחוץ לארץ, על כן נשאר מלאכי חוץ לארץ גם כן עומדים לפניו, ולא עלו תחלה.

*

וייש לומר עוד בטעם שהיה עם יעקב שתי מחנות, מלאכי ארץ ישראל עם מלאכי חוץ לארץ יחד. דהנה ברמב"ן (לב-ב) הקשה על מה שבאו מלאכי ארץ ישראל ללוותו, כי עדיין לא הגיע יעקב לארץ, ורחוק היה משם ושלח מלאכים אל עשו מרחוק, ושם (להלן לב-בג) נאמר ויעבור את מעבר יבק, שהוא 'יבק הנחל גבול בני עמון' (דברים ג-ז), שהוא דרומית מזרחית לארץ ישראל, ועדיין יש לו לעבור גבול בני עמון ומואב ואחרי כך ארץ אדום, ותחלת ביאתו בארץ בשכם היה, שנאמר (להלן לג-יה) ויבא יעקב שלם עיר שכם אשר בארץ כנען ע"כ.

ונראה דהנה בכניסת בני ישראל לארץ ישראל כתיב (במדבר כא-טו) ואשד הנחלים אשר נטה לשבת ער, ונשען לגבול מואב. וברש"י תרגום של שפך, אשד, שפך הנחלים, שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחבאים שם. לפי שהיו ההרים גבוהים, והנחל עמוק וקצר, וההרים סמוכים זה לזה, אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חבירו בהר מזה, והדרך עובר בתוך הנחל. אמרו אמוריים כשיכנסו

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום (לב-ד). וכתוב באור החיים הק' דיש להבין אמרו 'לפניו' ללא צורך. גם למד הוצרך להזכיר 'ארצה שעיר שדה אדום', כי השליחות לא ישתנה אם יהיה שם או במקום אחר ע"ש.

ונראה דהנה בסיום פרשה הקודמת כתיב (לב-ב), ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים [מלאכים של ארץ ישראל באו לקראתו ללוותו לארץ (ב"ר עה-יז)], ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלקים זה ויקרא שם המקום ההוא מחנים [שתי מחנות, של חוצה לארץ שבאו עמו עד כאן, ושל ארץ ישראל שבאו לקראתו (תנחומא וישלח ג)]. ויש להבין הלא כאשר יצא מארץ ישראל ללכת לחרן, היה גם כן לפניו שתי מחנות מלאכים, מלאכי ארץ ישראל שבאו עמו עד כאן, ומלאכי חוץ לארץ שבאו לקראתו, ולמה לא קרא גם אז את המקום בתואר מחנים. אך הא לא קשיא, דמבואר ברש"י, והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו (כה-יב), עולים תחלה ואחר כך יורדים, מלאכים שליוחו בארץ אין יוצאים חוצה לארץ, ועלו לרקיע, וירדו מלאכי חוצה לארץ ללוותו ע"כ. ואם כן לא היו שם ביחד שתי מחנות, כי תחלה עלו מלאכי ארץ ישראל ושוב ירדו מלאכי חוץ לארץ, ולא היה שם מחנים. ולכן וה' נצב עליו, לשמרו, כי בין העליה והירידה לא היו המלאכים לפניו, לכך שמרו הקב"ה עכשיו (רא"ם). אך לפי זה הא גופיה קשיא, למה למעלה לא היה לפניו רק מחנה אחת תמיד, וכאן נשאר עמו מלאכי חוץ לארץ, וירדו לקראתו באותו מעמד גם מלאכי ארץ ישראל.

ונראה דלכן לא עלו אז מלאכי חוץ לארץ שהיו עמו עד עתה, כי בהיות שיעקב צריך כעת עבור שליחותו לעשו, מלאכים ממש, והוא יושב ארצה שעיר שדה אדום, שהיא חוץ לארץ, על כן נשאר מלאכי חוץ לארץ לפניו, כד

פירש, שהאוויר טוב ויפה לבני אדם וכל טוב ימצא בה, ושהיא רחבה, שיעמדו בה כל ישראל במרחב. או טעם רחבה, שיש בה רחבות, שפלה ועמק ומישור גדולים וקטנים ואין רובה הרים וגאיות ע"כ. ונכלל בזה גם כן, כי אמרו חז"ל (ברכות נז:) שלשה מרחיבין דעתו של אדם, דירה נאה וכו' ע"ש. וארץ ישראל היא כלילת יופי, יפה נוף משוש כל הארץ, על כן היא גורמת להאדם הרחבת הדעת. ועל כן אמרו (נדרים כב.) כי ונתן ה' לך שם לב רגז (דברים כח-סה), רק בבבל כתיב ולא בארץ ישראל ע"ש.

אך נרמז בזה עוד, דאיתא בגמרא (גיטין נז.) ששים רבוא עיירות היו לו לינאי המלך בהר המלך, וכל אחת ואחת היו בה כיוצאי מצרים וכו'. אמר עולא לדידי חזי לי ההוא אתרא [הר המלך] ואפילו שיתין ריבוותא קני לא מחזיק. אמר ליה ההוא צדוקי לרבי חנינא שקורי משקריתו [דאמריתו ששים רבוא עיירות היו בהר המלך, והוא אינו מחזיק אפילו ששים רבוא קנים]. אמר ליה ארץ צבי (ירמיה ג-ט) כתיב בה, מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו, אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עליה רווחא ובזמן שאין יושבין עליה גמדה ע"כ. ולהמחיש הדברים, כי ארץ ישראל דומה לכדור (באלו"ף), כאשר מכניסין בה אויר יותר היא מתפשטת, ובזמן שאין בה אויר, גמדה. ואם כן ארץ ישראל בפשוטו היא ארץ חמדה טובה 'ורחבה', שמתרחבת לפי יושביה.

וזהו הענין שמצינו ביעקב אבינו, שאמר לו ה' במראות הלילה, הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך, והיה זרעך כעפר הארץ, ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה (כח-ג). וברש"י הארץ אשר אתה שוכב עליה, קיפל הקב"ה כל ארץ ישראל, והניחה תחת יעקב אבינו, שתהא נוחה ליכבש לבניו [כארבע אמות] ע"כ. ונראה דהראה לו ה' אז מהותו של ארץ ישראל, שבזמן שאין יושביה עליה גמדה, ויכולה להתקפל כולה עד ד' אמות. ולעומת זה הארץ ההוא יכולה להתפשט עד שתחזיק בה זרעך שיהיו כעפר הארץ. וגם הארץ עצמה, ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה, שבזמן שיושביה עליה רווחא לכל הצדדים.

ישראל לארץ לתוך הנחל לעבור, נצא מן המערות בהרים שלמעלה מהם, ונהרגם בחצים ואבני בליסטראות. והיו אותן הנקעים בהר של צד מואב, ובהר של צד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים בולטין לחוץ, כיון שבאו ישראל לעבור, נודעו ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גבירתה, ונתקרב לצד הר של מואב, ונכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום. וזהו אשר נטה לשבת ער, שההר נטה ממקומו ונתקרב לצד גבול מואב ונדבק בו, וזהו ונשען לגבול מואב ע"כ.

ומעתה יש לומר, אשר כן היה בכניסתו של יעקב לארץ ישראל, כאשר הגיע לסביבתו של ארץ ישראל, נודעו ארץ ישראל לקראתו, כשפחה היוצאת להקביל פני גברתה. והאבות הקדושים כבשו הדרך לבניהם אחריהם, אשר כל מה שאירע לאבות אירע לבנים (רמב"ן בראשית יב-ח), ואז נעשה ההכנה גם לבני ישראל, שבכניסתם יודעו ארץ ישראל לקראתם, ויתהווה מזה הנסים של נחל ארנון. [ואולי מטעם זה קרא שם המקום ההוא מחנים, לרמז שזהו הכבישת דרך לבניו אחריו בארנון, אשר שני המחנות העומדות מפורדות בשני ההרים, יתאחדו יחדיו למחנים, כאשר יודעו הר ארץ ישראל ויתאחד יחד עם ההר שכנגדו].

ומעתה הן אמת שיעקב עדיין היה עומד בחוץ לארץ, מכל מקום נודעו ארץ ישראל ובא לקראתו, ועל ידי זה נודמנו יחד מלאכי ארץ ישראל עם מלאכי חוץ לארץ, והיה לפניו מחנים. לא כן בעת יציאתו מארץ ישראל לחוץ, לא נודעו חוץ לארץ לקראתו להליכתו בגולה, ועל כן אז מלאכי אלקים של ארץ ישראל, עולים תחלה, ושוב מלאכי חוץ לארץ היו יורדים.

*

ונראה עוד, דהנה התורה קורא שבחה של ארץ ישראל, בתואר ארץ טובה 'ורחבה' (שמות ג-ח). וברמב"ן שם

והנה בברית בין הבתרים כרת ה' את אברם ברית לאמור, לזרעך נתתי את הארץ הזאת וגו', את הקיני ואת הקניזי ואת הקדמוני (בראשית טו-יח). וברש"י עשר אומות יש כאן, ולא נתן להם אלא שבעה גוים, והשלשה אדום ומואב ועמון, והם קיני קניזי וקדמוני, עתידים להיות ירושה לעתיד שנאמר (ישעיה יא-יד) אדום ומואב משלוח ידם ובני עמון משמעתם (ב"ר מד-בג) ע"כ. ויתכן לומר כי בעת שקיפל ה' ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו, קיפל כל הארצות של עשר האומות תחתיו, ובשכיבתו החזיק וקנה את כולם. ואז נתקיים הבטחת ה' לאברהם, לזרעך נתתי את הארץ הזאת וגו', את הקיני ואת הקניזי ואת הקדמוני. אך בניו אחריו לא זכו אחר כך להשתמש רק בארץ שבעה גוים, ואדום ומואב ועמון יירשו בפועל רק לעתיד. ואם כן יעקב אבינו עצמו זכה כבר בירושת הארץ, גם באדום ומואב ועמון, ועל כן אמר לו ה' הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך, כי קנה אז כל הארצות הללו בחוקה.

ולכן הגם שעדיין לא הגיע אז יעקב לגבול ארץ ישראל, אלא היה עומד אצל גבול עמון, יצאו לקראתו מלאכי ארץ ישראל, כי אצל יעקב עצמו בודאי שהוא כבר חלק מארץ ישראל, שנתקפל כבר תחתיו בהיותו במקום המקדש, וקנה אותה. וכמו כן שפיר היה יכול לשלוח גם ממלאכי ארץ ישראל לעשו, וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו, כיון שהוא נמצא בארצה שעיר שדה אדום, ואדום לגבי יעקב הוי כבר מגבולות ארץ ישראל.

*

ולשמחת הנישואין יש לומר פרפרת, איתא בגמרא (כתובות יז.) אמרו עליו על רבי יהודה בר אילעאי, שהיה נוטל בד של הדס ומרקד לפני הכלה ואומר כלה נאה וחסודה. רב שמואל בר רב יצחק מרקד אתלת [שלש בדין זורק אחת ומקבל אחת]. אמר רבי זירא קא מכסיף לן סבא [שמולול בכבוד תלמידי חכמים ונוהג קלות ראש בעצמו]. כי נח נפשיה איפסיק עמודא דנורא בין ידיה

לכולי עלמא, וגמירי דלא אפסיק עמודא דנורא אלא אי לחד בדרא אי לתרי בדרא, אמר רבי זירא אהנייה ליה שטויתיה לסבא [שהיה מתנהג כשוטה] ע"כ. ויש לדקדק למה לקח בד של הדס דייקא. ומאי טעמא של רב שמואל בר יצחק דמרקד אתלת, ומהו הענין שאמר רבי זירא אהנדיא שטויתיה לסבא.

וכבר אמרנו בזה, על פי מאמרם (סוטה יז.) דרש רבי עקיבא איש ואשה זכו [ללכת בדרך ישרה], שכינה ביניהן [שהרי חלק את שמו ושיכנו ביניהן יו"ד באיש וה"י באשה], לא זכו אש אוכלתן [שהקב"ה מסלק שמו מביניהן ונמצאו אש ואש] ע"כ. ואם כן בנישואין לשם שמים, יש באיש שלשה אותיות, וכמו כן באשה, כי ה' שוכן עמהם. אבל לא זכו, אז הקב"ה מסלק את שמו מביניהן, ונשאר לאיש שתי אותיות וכן לאשה. ורבי שמואל בר יצחק היה מרקד ושמח רק על אותן נישואין שיש בהחתן והכלה תלת אותיות, שהשכינה שרויה ביניהם.

ויש לומר עוד בטעם שהיה מרקד בבד של הדס דייקא, דאיתא בגמרא (סוכה לב:) ענף עץ עבות (ויקרא כג-מ), שענפיו חופין את עצו ע"כ. והיינו ששאר ענפים, אין העלים היוצאים ממנו שוכבין סמוכין ודבוקין אל העץ, אלא הם מתפשטים לצדדים, לא כן ההדס העלין היוצאים מהענפים שהם אבותיהם, אינם מתפרדים מהעץ שיצאו ממנו, אלא הם דבוקים בדרכי אבותיהם. ולא עוד, אלא שאמרו (שם) ענף עץ עבות, שטעם עצו ופריו שוה ע"ש. שזהו רומז גם כן שטעם הבנים הם כאבותיהם, ויש בהם טעם זקנים, וטעם עצו ופריו שוה. ולכן אמרו חז"ל (מגילה יג.) ויהי אומן את הדסה (אסתר ב-ז), למה נקרא שמה הדסה, על שם הצדיקים שנקראו הדסים, וכן הוא אומר (זכריה א-ח) והוא עומד בין ההדסים ע"ש. והיינו כי זהו דרכן של צדיקים, שהם הולכים בדרכי אבותיהם, והם ענפים החופין את עצו, וטעם עצו ופריו שוה. ולכן היה מרקד בבד של הדס, להורות להם שיהיה תמיד לנגד עיניהם דרכי אבותיהם, ולא יזיוו ממנו לעולם.

אמנם מבואר בגמרא (סוכה שם) היכי דמי עבות, אמר רב יהודה והוא דקיימי תלתא תלתא טרפי בקינא [שלשה עלין בקן אחד יוצאין מתוך עוקץ אחד]. ואמר מר בר אמימר לרב אש, אבא, להדס של תרי וחד [שני עלין בעוקץ אחד, ועלה אחד מלמטה ועולה ורוכב על השנים] הדס שוטה קרי ליה ע"כ. ונראה דזה בא לרמוז, כי עיר פרא אדם יולד (איוב יא-יב), ותחלת בריאת האדם הוי כעיר פרא, בלי תורה ומדות ואנושיות. וגידולו להיות אדם השלם הם על ידי חינוך אבותיו, שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך (משלי א-ח), ושוב הולך לבית רבו, ושם מגיע לשלימותו. ואם כן יש לכל אדם שלשה מחנכים, אביו, אמו, ורבו.

אך כדי שיגיע לחינוכו להיות אדם השלם, צריכין שכל השלשה יהיה להם שפה משותפת יחד, שאביו ואמו הם בדיעה אחת, ולא שהאב אומר דבר, והאם אומרת שאינו צריכה להיות כל כך בדיוק כמו שאומר האב. וגם שכולן יאמצו את הבן ללכת בדרכי רבו, ולא לבטל את דבריו. וכמו שהמליצו במאמרם (סנהדרין עא.) שאם לא היתה אמו שוה לאביו בקול אינו נעשה בן סורר ומורה, דאמר קרא (דברים כא-כ) איננו שומע בקולנו, דבעינן שוה ע"כ. שהרמוז בזה הוא, שאם אין אביו ואמו בהסכמה אחת בדרך ההדרכה של הבן, אלא כל אחד יש לו קול ודרך כשלעצמו, אז אין הבן אשם שנתהוה בן סורר ומורה, אבותיו הם אשמים בזה ולא הוא, ורק כאשר קול אביו ואמו היו שוים, שהדריכו אותו ביחד באותו קול, והוא מתחצף ואינו הולך בדרכיהם אז הוא בן סורר ומורה. וכמו כן צריך להיות קולם שוה גם לקול רבו, שיחנכהו לשמוע גם קול מוריו.

וזוהו הענין התואר של הדס כשר, שיש לו שלשת עלין, הרומזות על מחנכיו, אביו ואמו ורבו, אבל צריכה להיות דקיימי תלתא טרפא בקינא, שהם שוין יחד בשורה אחת, וקולן שוין. לא כן הדס של תרי וחד, שרבו מלמדו

והנה רבי יהודה בר אילעאי היה מרקד לפני החתן והכלה בבד של הדס, שהעלין משולשין, להורות לפניהם, שיטו אזניהם ללכת תמיד בדרכי השלשה מחנכים שיש להאדם. אך בהיות כי ישנם הדסים שהם משולשים, אבל השלשה אינם יוצאים מקן אחת, והוא הדס שוטה, על כן רב שמואל בר יצחק הוי מרקד אתלת, היינו שהקפיד שהשלשה עלים יהיו יחד בקינא אחד, ולא בהדס של תרי וחד, שקול אבותיהם אינם שוין לקול רבותיו, כי זה הדס שוטה. ולכן כאשר נח נפשיה, ואיפסיק עמודא דנורא, אמרו אהנייה ליה 'שטותיה' לסבא, שלא רצה לרקד בהדס שוטה, אלא הוה מרקד אתלת שיוצאין כולן בקן אחת.

ונראה דזהו כוונת הכתוב (תהלים קמד-יב) אשר בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם, בנותינו כזויות, מחוטבות תבנית היכל. דהנה איש ואשה זכו שכינה ביניהם, והוי ביתם משכן ה'. והמשכן היה בנוי משלשה רוחות בקרשים, והוא לרמוז על השלשה המגדלים את האדם להיות מקדש, והם אביו ואמו ורבו. אך צריך להיות קולן שוין, שלא יהא שום סתירה ופגם בין דיבורי אחד לדיבורי השני. ולכן היה בהמשכן בריח התיכון המבריא מן הקצה אל הקצה (שמות כח-כח), להורות על האיחוד של השלשה יחד. ועל כן אמר במעלת הבנים, שזכו להיות כנטיעים מגודלים בנעוריהם, וגם הבנות זכו להתגדל בצניעות כזויות, כל זה הגיע אליהם בשביל שהם מחוטבות תבנית היכל, שהמשכן היה מוקף משלשה צדדים, לרמוז על מחנכיהם, אביו ואמו ורבו, והבריא התיכון היה מחבר כולם יחד להיות שוה בשוה, ורק באופן זה הם בונים את ביתם לבית ה'.

הגליון הזה נתנדב על ידי

<p>לעילוי נשמת הר"ר אליעזר ב"ר שלום יוסף שטייף ע"ה נפטר כ"ט כסלו תשנ"ג לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה</p>	<p>לעילוי נשמת מוה"ר ר' מרדכי אדלער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בארוסי בנו למול טוב</p>	<p>לעילוי נשמת הרבנית הצדיקת מרת הנה ע"ה בת הנה"ק רבי חיים יהודה הלוי דייטש זצוק"ל - דומ"ץ מאקאווא אשת כ"ק הגה"צ אב"ד סאמבאטהעלי זצוק"ל נפטר ביום ערב הנוכה שנת תשנ"ג לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>לעילוי נשמת מוה"ר ר' דוד משה סאלאמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישווא בנו למול טוב</p>	<p>לעילוי נשמת מוה"ר ר' אהרן יוסף ליבערמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב</p>
<p>מוה"ר ר' יודא ארי' וויינגארטן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' ירמיו הערשקא הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' יודא כהנא הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' מרדכי דוד ראזענבערג הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' שלמה צבי זינגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב</p>